

Kuigi tööd sisaldavad erinevaid faktilisi ja tehnoloogilisi ebatäpsusi, toome lugejate ette originaalkujul esitatud esseed, autori väiteid ja tema nägemust asjadest muutmata.

Põlevkivitööstuse tähtsus läbi sajandite

„Põlevkivi liigub minevikku!“, „VKG koondab ligi 500 inimest“, „Räpane põlevkiviriik või nutikas kohaneja“, „Eesti Energias kõigub mitusada töökohta“ – sellised artiklite pealkirjad vaatavad vastu, lehitedes pärast kurnavat tööpäeva ajalehte. Eelmisel sajandil põlevkivitehaseid rajades oli see üks edasimineku sammudest – riigi arenemise märk. Kasvas riigi osatähtsus nii turul kui ka maailmas. Elanikud olid rahul uute töökohtade olemasoluga ja isikliku eluga. Kindlasti ei suudetud ette näha seda situatsiooni, kus meie praegu oleme: kliima soojenemine ning keskkonna elutingimuste halvenemine.

Kohtla-Järve, aasta 1924. Just avatud uhiuus Kohtla-Järve õlivabrik I. Linnaelanikud ootusärevuses, lootes saada nii stabiilsemat kui ka rahulikumat tulevikku endale ja järgmistele põlvkondadele. Nende elevate kodanike hulka kuulun minagi.

Pärast I maailmasõda olen kaotanud igasuguse usu helgesse tulevikku. Mul on kaks imeilusat heledapäist tüdruku ja maailma parim naine. Ma ei ole nende vääriline. Nad on pingsalt oodanud minu tagasitulekut sõjarindelt, kus olen veetnud kaks piinarikast aastat. Näinud inimeste julmust ja jõhkraid sõjakoledusi, oleksin eelistanud pigem surra, kui naasta hubasesse majja kahe särasilmse plikatirtsu juurde, endal silmis tühjus. Arvatavasti ei ole midagi parandamaks minu enesetunnet ning -vääriskust.

Jah, pikaaja möödudes sain ma normaalse töökoha. Kandideerisin värskest avatud tehasesse. Ma ei suutnud enam vaadata seda, kuidas mu naine tööd rügab, olles samal ajal masenduses. Naerusuised tüdrukid ajasid mind segadusse. Ühel õhtupoolikul, kui naine veel elatist teenis, mängisime lastega arsti ja haavatut. Andsin alla. Silme ette tulid alati pildid lahingutest ja haavataasandest. See oli võimatu, mistõttu siin ma nüüd olen.

Esimene töönädal oli ühelt poolt kurnav, teisalt aga mõneti põnev. Juhtkond määras mind meistri abiks, arvatavasti lootes, et pärast lahingutegevusi olen veel kogenum ja võimekam. Nägid minus midagi erilist. Minu töö koosnes peamiselt inimestega suhtlemisest, mistõttu ei olnud see parim otsus, kuna minus puudub suhtlemispisik. Igal õhtul tuln armsasse koju, sõnadest tühi. Sellegipoolest avastasin, et kogu see tehnika ja masinad panevad mu silmad särama. Sellist kiindumust ei ole ma elu sees endas täheldanud, aga eks iga päev avastame midagi uut.

Aja möödudes arenesin õlivabrikuga minagi. Tunnetasin mingisuguseid muutusi nii endas kui ka ümbritsevas keskkonnas. Esiteks, ma väärtustan perega koosveedetud aega. Mitte et ma poleks seda varemgi teinud, kuid nüüd on see mõnes mõttes teisiti. Mängisime lastega mängu, ilma et mul tekiks järjekordne paanikahoog, mis oli tingitud enamjaolt sõjas nähtust. Teiseks, tunnen end motiveeritult algatamaks mistahes tegevust. Naine ja tütreid ei näidanud oma üllatust välja, kuid ma teadsin, et nad on uhked minu edasimineku üle. Ma olin neile ilmatult tänulik kannatuse eest. Kolmandaks, ei olegi suhtlemine nii keeruline, nagu alguses tundus. Saanud tuttavaks paljude töökaaslastega, hindan suhtlemise väärtust ja selle võimet luua uusi sõpru ning väljendada oma tundeid. Tänu sellele läheb mu karjäär ja isiklik elu ülesmäge. Ilmselt sai minu edukus alguse riigi otsusest rajada vabrik just Kohtla-Järvele – minu kodukanti.

21. sajand, Kohtla-Järve. Suurem osa linnaelanikke teenivad leiba ettevõttes Viru Keemia Grupp, kuigi hiljuti koondati mitusada töölisi. Inimestele ei ole meelepärane, et tehaste poolt õhku paisatud CO₂ muudab linna õhukoostist, millel on ka spetsiifiline lõhn. Peale selle kasvatas Eesti 2017. aastal süsihappegaasi heitmeid nii palju, et jõudis Euroopa Liidus teisele kohale. Postimehe andmetel paistab Eesti silma ka sellega, et ühe inimese kohta õhku paisatav süsiniku hulk on nii suur (ligikaudu 14 tonni CO₂ aastas), millega kuulume saastavate riikide esiritta. See aga omakorda mõjutab kliima soojenemist, mida kogu elanikkond kardab.

ÜRO valitsusvahelise kliimamuutuste paneeli avalikustatud 1,5 kraadise kliimasoojenemise eriraportis hoiatatakse, et kliimakatastroofi ärahoidmiseks on juba lähikümnenditel vaja tegutseda väga kiiresti ja otsustavalt. Täna toimuski Toompeal kliimastreik, milles osalesid peamiselt noored, kaasaarvatud minagi, võitlemaks maailma keskkonna ja loomade säilitamiseks. Samuti oli meil kindel soov edastada poliitikutele kindel sõnum: me ootame konkreetseid samme kliimamuutuste vastu võitlemisel. Ma tean, et paljudele võib see teema tunduda banaalsena ja kaugena, kuid mina ei ole maailmaolude vastu ükskõikne. Mina soovin turvalist elu nii endale kui ka oma tulevastele lastele.

Muidugi on see juba kõikidele teada, et Eesti majandus põhinebki eeskätt põlevkivitööstusel. Minu vanavanaisagi on olnud sellega seotud. Vanaema on rääkinud, et tema isa on just tänu vabriku rajamisele leidnud endas jõudu pühendada ennast taas perele ja tööle pärast kurnavat I maailmasõda. See on tõesti suurepärane, et vanavanaisa oli jälle motiveeritud panustama nii riiki kui ka endasse. Sellegipoolest leian, et igale sajandile on tunnuslikud kindlad iseloomulikud jooned ja edasiviivad mõtted. Antud hetkel peame leidma mooduseid, kuidas päästa meie planeet, rikkumata inimeste nähtud vaeva.

Tänapäeval on loodud mitmesuguseid keskkonnasõbralikke programme ja viise, säästmaks loodust. Kui mina suudan loobuda plastikust ja kasutada kõigest naturaalseid materjale, siis arvan, et seda suudavad ka tööstused. Ma ei vihja sellele, et me peaks kõik tööstused sulgema ja unustama vaarvanemate panust maailma arengule, vaid pigem sellele, et piirata kasvuhoonegaaside hulga paiskamist atmosfääri. Alati võib väärtustada inimeste nähtud vaeva, luues muuseume või ümber ehitada tehaseid turismi tõmbekohaks – võimalusi on ju tänapäeval palju.

Aina kasvavas maailmas peame oma prioriteete kindlapeale muutma, et mitte kahjustada nii maailma kui ka meie tulevikku. Me ei pea ju kinni jääma eelmistesse sajanditesse, vaid võime ka uusi ja optimaalseid reforme läbi viia.

Evelin Riimast, 18-aastane

Kohtla-Järve Gümnaasium 12.klass